

Київський національний університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук і права
«Затверджую»

081	«Право» «Будівельне та містобудівне право»	Сторінка 1 з 4
-----	--	----------------

Завідувач кафедри
_____ /Свгеній ПЕРЕГУДА/

30 червня 2023 р.

Розробник си́лабуса
_____ /Світлана МАРЧЕНКО/

СИЛАБУС Земельне право

(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: ОК20
2) Навчальний рік: 2025-2026
3) Освітній рівень: бакалавр
4) Форма навчання: денна, заочна
5) Галузь знань: 08 ПРАВО
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 081 «Право», ОПП «Будівельне та містобудівне право»
7) Статус освітньої компоненти: обов'язкова
8) Семестр: VI (заочна – VII)
9) Контактні дані викладача: Доцентка кафедри, к.ю.н., доцент по кафедрі трудового, земельного та екологічного права Марченко Світлана Іванівна, Контакти: (044)261-55-66; (067)873-33-38; marchenko.siv@knuba.edu.ua ; marchenko_svet@ukr.net Профіль на сайті КНУБА: http://surl.li/efyll .
10) Мова викладання: українська
11) Пререквізити: «Конституційне право України», «Теорія держави і права», «Цивільне право», «Господарське право та містобудування», «Організація будівельної діяльності».
12) Мета курсу: надати студентам теоретичні і практичні знання щодо об'єкту, предмету, системи і джерел земельного права України, прав на землю, управління, правової охорони земель, юридичної відповідальності за земельні правопорушення тощо; сформувати у студентів практичні навички щодо розв'язання задач з земельного права.

13) Результати навчання:

№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на програмні компетентності
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на програмні компетентності
1.	ПРН03. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	Обговорення під час занять, есе, контрольна робота	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК03 СК05 СК07 СК11 СК12 ДСК02

		081	«Право» «Будівельне та містобудівне право»	Сторінка 1 з 4
2.	ПРН05. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	Обговорення під час занять, есе, контрольна робота	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК02 ЗК03 ЗК13 ЗК15 СК05 СК07 СК12 ДСК04
	ПРН09. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.			ІК ЗК02 ЗК03 ЗК13 СК05 СК07 СК11 СК12 ДСК02
	ПРН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.			ІК ЗК03 ЗК13 СК05 СК07 СК12
	ПРН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.			ІК ЗК02 ЗК13 СК05 СК07 СК12 ДСК02
	ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.			ІК ЗК03 ЗК13 СК05 СК07 СК11 СК12 СК16 ДСК02
	ПРН22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.			ІК ЗК02 ЗК03 СК05 СК07 СК16 ДСК02 ДСК04
	ДПРН03. Знати основи контрольно-наглядової діяльності компетентних органів у сфері будівництва.			ІК ЗК02 ДСК04
	ДПРН04. Вміти супроводжувати договірну діяльність проектних та будівельних організацій в процесі формування і укладання підрядних договорів та договорів інвестування будівництва корпоративними та приватними інвесторами.			ІК ЗК02 СК05 СК07 СК11 СК12 СК16 ДСК02

081	«Право» «Будівельне та містобудівне право»	Сторінка 1 з 4
ДПРН05. Вміти забезпечувати претензійно-позовну діяльність будівельних і девелоперських суб'єктів господарювання.		ІК ЗК02 СК05 СК07 СК11 СК12 СК16 ДСК02
ДПРН06. Знати систему правового супроводу отримання дозвільної документації та правового супроводу стадій спорудження і здачі у експлуатацію об'єктів будівництва.		ІК ЗК03 ЗК15 СК05 СК07 СК11 СК12 СК16 ДСК02 ДСК04

14) Структура курсу:						
Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Курсовий проект/ курс робота РГР/Контрольна робота	Самостійні робота здобувача, год.	Форма підсумко- вого контролю	
денна	36	38	Контрольна робота	76	Залік	
заочна	10	28	Контрольна робота	112	Залік	
Сума годин:				150		
Загальна кількість кредитів ECTS				5		
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:				74(2,47) - денна 38(1,27) - заочна		

15) Зміст курсу

Лекції

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1: Земельне право у правовій системі України

Тема 2. Джерела земельного права України. Розвиток земельного законодавства в умовах воєнного стану

Тема 3. Право власності на землю в Україні

Тема 4. Права на користування землею в Україні

Тема 5. Обов'язки у земельному праві

Тема 6. Державне регулювання земельних відносин в Україні

Тема 7. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відновлення земель

Тема 8. Правова охорона земель

Тема 9. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства

Змістовний модуль 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 10. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

Тема 11. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Тема 12. Особливості застосування земельного законодавства при здійсненні містобудівної діяльності

Тема 13. Правовий режим земель спеціального несільськогосподарського використання

Тема 14. Правовий режим земель лісгосподарського використання

Тема 15. Правовий режим земель водного фонду

Тема 16. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення

Тема 17. Правовий режим земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Практичні заняття

Змістовний модуль 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1: Земельне право у правовій системі України.

Тема 2. Джерела земельного права України. Розвиток земельного законодавства в умовах воєнного стану

Тема 3. Право власності на землю в Україні

Тема 4. Права на користування землею в Україні

Тема 5. Обов'язки у земельному праві

Тема 6. Державне регулювання земельних відносин в Україні

Тема 7. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відновлення земель

Тема 8. Правова охорона земель

Тема 9. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства

Змістовний модуль 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 11. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Тема 12. Особливості застосування земельного законодавства при здійсненні містобудівної діяльності

Тема 13. Правовий режим земель спеціального несільськогосподарського використання

Тема 14. Правовий режим земель лісгосподарського використання

Тема 15. Правовий режим земель водного фонду

Тема 16. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення

Тема 17. Правовий режим земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Курсовий проект/курсова робота/РГР/Контрольна робота.

Тематика контрольних робіт:

1. Передумови реформування земельних відносин в Україні. Юридичні моделі земельної реформи в Україні.

2. Земельне і цивільне право України: питання співвідношення і взаємодії.

3. Договори, постанови, директиви, рішення Європейського Союзу в системі джерел земельного права України.

4. Проблеми застосування судових прецедентів та правових звичаїв у земельному праві України.

5. Правові засади обігу земельних ділянок.

6. Правове регулювання приватизації земельних ділянок.

7. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).

8. Право на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій)

9. Право на іпотеку землі.

10. Право на земельну частку (пай).

11. Правові форми, порядок та юридичне значення участі громадськості у регулюванні земельних відносин.

12. Юридична природа державного і самоврядного регулювання земельних відносин на принципах приватно-публічного партнерства

13. Нормування і стандартизація як функції державного регулювання земельних відносин.

14. Вирішення земельних спорів як функція державного і самоврядного регулювання земельних відносин.

15. Примусовий викуп земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

16. Містобудівна документація та її юридичне значення у здійсненні планування територій як функції органів державної влади та місцевого самоврядування.

17. Процедура відведення земельних ділянок під будівництво за законодавством України.

18. Інвентаризація земель: поняття, юридичне значення, підстави та порядок проведення.

19. Межування земель: поняття, види і юридичне значення.

20. Грошова оцінка земель як складова державного земельного кадастру.

21. Економічна оцінка земель: поняття і юридичне значення.

22. Юридичні моделі державної реєстрації прав на землю в Україні.

23. Правове забезпечення рекультивациі порушених земель.

24. Правова охорона земель від забруднення небезпечними речовинами.

25. Правове забезпечення ландшафтної охорони земель в Україні.

26. Правове забезпечення боротьби з ерозією ґрунтів.

27. Правове забезпечення боротьби з бур'янами на сільськогосподарських землях та землях інших категорій.

28. Податок на землю: поняття, види, підстави і порядок справляння.

29. Орендна плата за землю: поняття, види, форми, підстави і порядок справляння.

30. Права на сільськогосподарські землі в Україні.

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Юридична природа земельного права України.

2. Поняття та предмет земельного права.

3. Принципи земельного права України

4. Методи в земельному праві України

5. Система і структура земельного права України.
6. Співвідношення і взаємодія земельного права з іншими галузями правової системи.
7. Поняття, види та особливості джерел земельного права України.
8. Конституція України в системі джерел земельного права України.
9. Закони як джерела земельного права України.
10. Характеристика підзаконних нормативно-правових актів як джерел земельного права України.
11. Роль судової практики у регулюванні земельних відносин.
12. Розвиток земельного законодавства в умовах воєнного стану.
13. Поняття та види прав на землю в Україні.
14. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю України.
15. Юридичні гарантії здійснення прав на землю в Україні.
16. Поняття права власності на землю.
17. Зміст права власності на землю.
18. Суб'єкти права власності на землю.
19. Форми права власності на землю.
20. Підстави набуття права власності на земельні ділянки.
21. Приватизація земельних ділянок.
22. Особливості набувальної давності у земельному праві.
23. Підстави та форми припинення права власності на землю.
24. Поняття та види права землекористування.
25. Правові форми та підстави набуття права землекористування.
26. Набуття права власності та права оренди землі на конкурентних засадах. Земельні торги.
27. Особливості землекористування на правах оренди.
28. Право постійного користування землею.
29. Права на чужі земельні ділянки.
30. Поняття та види земельних сервітутів.
31. Право добросусідства.
32. Поняття і загальна характеристика обмежень та обтяжень прав на землю.
33. Правова природа права на земельну частку (пай). Виникнення та реалізація права на земельну частку (пай).
34. Поняття та види обов'язків власників землі та землекористувачів.
35. Юридична відповідальність за невиконання обов'язків власниками землі та землекористувачами.
36. Поняття управління у галузі земельних відносин. Система органів управління в галузі земельних відносин.
37. Поняття та принципи державної реєстрації прав на земельні ділянки.
38. Поняття державного земельного кадастру та порядок його ведення.
39. Зміст правовідносин у сфері землеустрою.
40. Встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості).
41. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень.
42. Контроль за використанням, відтворенням та охороною земель.
43. Порядок здійснення моніторингу земель.
44. Вирішення земельних спорів.
45. Загальна характеристика економіко-правового механізму у галузі використання, охорон та відновлення земель.
46. Правове регулювання плати за землю.
47. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель.
48. Поняття, зміст, правові форми охорони землі як основного національного багатства України.
49. Правова охорона ґрунтів та інших сільськогосподарських угідь.
50. Особливості правової охорони меліорованих земель.
51. Правова забезпечення рекультиватії порушених земель.
52. Правове забезпечення використання техногенно забруднених земель.
53. Правове забезпечення консервації земель.
54. Правова охорона земель від забруднення небезпечними речовинами.
55. Нормування і стандартизація у сфері охорони земель.
56. Загальна характеристика правового режиму земель в Україні (поняття правового режиму земель, цільове призначення та функціональне використання земель, поділ земель на категорії).
57. Правовий режим сільськогосподарських земель як об'єкта права власності Українського народу і основного національного багатства.
58. Право колективної власності на сільськогосподарські землі.
59. Правові підстави паювання сільськогосподарських угідь в Україні.
60. Правові підстави і порядок виділення земельних часток (паїв) в натурі на місцевості у окремі земельні ділянки.

61. Мораторій на відчуження сільськогосподарських земель: поняття, юридична природа і значення.
62. Особливості правового режиму окремих видів сільськогосподарських угідь (рілля, пасовища, сінокоси, перелоги).
63. Природно-сільськогосподарське районування та його юридичне значення для правового режиму сільськогосподарських земель.
64. Юридична природа землі як просторового операційного базису.
65. Юридична природа межування та планування населених пунктів.
66. Особливості правового режиму земель загального користування у населених пунктах.
67. Правовий режим земель житлової і громадської забудови. Особливості правового режиму земельних ділянок багатоквартирних житлових будинків.
68. Особливості правового режиму земельних ділянок житлово-будівельних кооперативів.
69. Зонування земель населених пунктів та його юридична природа.
70. Основні принципи застосування земельного законодавства при здійсненні містобудівної діяльності.
71. Співвідношення основних понять у земельному та містобудівному законодавстві, їх правова характеристика.
72. Процедура відведення земельних ділянок під будівництво за законодавством України.
73. Правові моделі приватизації земельних ділянок під будівництво.
74. Правове регулювання будівництва об'єктів на територіях залежно від категорій земель за цільовим призначенням.
75. Проблеми будівництва об'єктів на землях сільськогосподарського призначення.
76. Особливості будівництва об'єктів промислового будівництва.
77. Поняття, види та функціональне використання земель спеціального несільськогосподарського призначення.
78. Правовий режим земель лісогосподарського призначення.
79. Правовий режим земель водного фонду.
80. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
81. Поняття, види та функціональне використання земель рекреаційного та оздоровчого призначення.
82. Поняття, види та функціональне використання земель історико-культурного призначення.

16) Основна література

Підручники

- Земельне право : підручник / за ред. М. В. Шульги. 3-тє вид., доп. і перероб. - Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
- Земельне право України: Підручник. За ред. Носіка В.В. К.: ВПЦ «Київський університет». 2008. 511 с.
- Мірошниченко А. М. Земельне право України: Підручник. 3-тє видання, допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. 512 с.

Навчальні посібники

- Земельне право: конспект лекцій / уклад.: М.В. Шульга, С.В. Шарапова, Т.В. Лісова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 144 с.
- Земельне право України : Навчальний посібник / За загальною редакцією Мироненко В. П. К.: Алерта, 2018. 350 с
- Шуміло О.М. Земельне право України (у схемах) : навч. посіб. / О. М. Шуміло ; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 288 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/584/Zemelne%20pravo%20Ukrainy_u%20skhemakh_Navchalnyi%20posibnyk_Shumilo%20OM_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Словники, енциклопедії

- Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т.16: Земельне та аграрне право, 2019. 696 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 3–4. Ст. 27.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
4. Господарський Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
5. Кодекс законів про працю України: Закон УРСР від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 25–26. Ст. 31.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.
9. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1995. № 24. Ст. 189.
10. Лісовий кодекс України: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII (в редакції Закону від 8 лютого 2006 р. № 3404-IV). Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2006. № 21. Ст. 170.
11. Кодекс України про надра: Закон України від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1994. № 36. Ст. 340.
12. Про основи містобудування: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2780-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 52. Ст. 683.
13. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 р. № 161-XIV (в редакції Закону від 2 жовтня 2003 р. № 1211-IV). Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 10. Ст. 102.
14. Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність: Закон України від 23 грудня 1998 р. № 353-XI. Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 5-6. Ст. 46.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охоронних зон уздовж земель залізничного транспорту: Закон України від 17 березня 1999 р. № 507-XIV. Верховної Ради України (ВВР). 1999. № 18. Ст. 138.
16. Про меліорацію земель: Закон України від 14 січня 2000 р. № 1389-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2000. № 11. Ст. 90.
17. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 36. Ст. 282.
18. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 р. № 899-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 38. – Ст. 314.
19. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 39. Ст. 349.
20. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 963-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 39. Ст. 350.
21. Про використання земель оборони: Закон України від 27 листопада 2003 р. № 1345-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 14. Ст. 209.
22. Про оцінку земель: Закон України від 11 грудня 2003 р. № 1378-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 15. Ст. 229.
23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання земельних ділянок працівникам культури, освіти та охорони здоров'я, що проживають у сільській місцевості: Закон України від 20 квітня 2004 р. № 1694-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. № 4. Ст. 83.
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки: Закон України від 11 січня 2007 р. № 578-V. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2007. № 13. Ст. 131.
25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення вимог земельного законодавства: Закон України від 15 квітня 2008 р. № 271-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2008. № 24. Ст. 237.
26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо документів, що посвідчують право на земельну ділянку, а також порядку поділу та об'єднання земельних ділянок: Закон України від 5 березня 2009 р. № 1066-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2009. № 29. Ст. 396.
27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку набуття прав на землю: Закон України від 5 листопада 2009 р. № 1702-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 5. Ст. 40.
28. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 р. № 1559-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 1. Ст. 2.
29. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 26 листопада 2016 р. № 834-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2016. № 1. Ст. 9.
30. Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів: Закон України від 9 липня 2010 р. № 2480-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 1. Ст. 1.
31. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 34. Ст. 343.

32. Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3041-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 37. Ст. 371.
33. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 38. Ст. 385.
34. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 р. № 3613-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2012. № 8. Ст. 61.
35. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5394-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 40. Ст. 534.
36. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 13. Ст. 222.
37. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України від 28 квітня 2021 р. № 1423-IX. Урядовий кур'єр. 2021. 18 серпня.
38. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31 березня 2020 р. № 552-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 20, ст.142.
39. Про земельну реформу: Постанова Верховної Ради Української РСР від 18 грудня 1990 р. № 563-XII. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 10. Ст. 100.
40. Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям: Указ Президента України від 8 серпня 1995 р. № 720. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/720/95>.
41. Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення: Указ Президента України від 3 грудня 1995 р. № 1118. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1118/95>.
42. Про створення єдиної системи державних органів земельних ресурсів: Указ Президента України від 6 січня 1996 р. № 34. Урядовий кур'єр. 1996. 13 січня.
43. Про пріоритетні завдання у сфері містобудування: Указ Президента України від 13 травня 1997 р. № 422. Урядовий кур'єр. 1997. 27 травня.
44. Про Порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 р. № 284. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/284-93-%D0%BF>.
45. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085. Офіційний вісник України. 2010. № 94. Ст. 3334.
46. Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки фермерського господарства, що успадковується: постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2003 р. № 1271 від 10 грудня 2003 р. № 1908. Офіційний вісник України. 2003. № 51. Ст. 2682.
47. Про затвердження Типового договору оренди землі: постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2004 р. № 220. Офіційний вісник України. 2004. № 9. Ст. 527.
48. Про затвердження Порядку здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель: постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 681. Офіційний вісник України. 2004. № 21. Ст. 1429.
49. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 963. Офіційний вісник України. 2007. № 55. Ст. 2221.
50. Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11 жовтня 2011 р. № 536, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2011 р. за № 1517/20255. Офіційний вісник України. 2011. № 102. Ст. 376.
51. Про затвердження Порядку консервації земель: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26 квітня 2014 р. № 283, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 24 травня 2013 р. за № 810/23342. Офіційний вісник України. 2013. № 42. Ст. 1525.
52. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель: наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23 липня 2010 р. № 548, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 1 листопада 2010 р. за № 1011/18306. Офіційний вісник України. 2010. № 85. Ст. 3006.

Монографії

Малохліб О. С. Правові засади використання земельних ділянок для житлового будівництва: монографія; під заг. ред. проф. М. В. Шульги. Харків: Юрайт, 2021. С. 146.

Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія / П.Ф. Кулинич. Київ, Норма права, 2021. 308 с.

Наукові статті

Доктрина земельного права України. *Право України*. 2020. №5. С. 11-206.

Марченко С.І., Палійчук В.Б. Автономне тлумачення поняття «майно» у практиці ЄСПЛ в контексті земельного та аграрного права України. *Часопис Київського університету права*. Том 1(2021). С. 253-257.

19) Додаткові джерела

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії. К.: Знання, 2005. 445 с.
2. Бакай О. Право на забудову земельних ділянок в населених пунктах. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 11. С. 37-40.
3. Бакай О.А. Щодо питання про поняття земель, які використовуються під забудову. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. №2. С. 105-106.
4. Бусуйок Д.В. Правові засади медіації як альтернативного способу вирішення земельних конфліктів. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 201 – 204.
5. Бусуйок Д.В. Управлінські та сервісні відносини в земельному праві України: монографія. К.: Ніка-Центр, 2017. 352 с.
6. Заєць О. І. Набуття прав на землю за земельним законодавством України. *Бюлетень Міністерства Юстиції України*. 2005. № 11. С. 35-45.
7. Заєць О.І. Законодавчо-правові засади володіння землею в Україні. *Часопис Київського Університету Права*. 2018. № 2. С. 257-260.
8. Заєць О.І. Окремі особливості вирішення земельних спорів щодо приватизації землі. *Держава і право*. 2017. Серія Юридичні науки. Вип. 75, 77, 78.
9. Заєць О.І. Правові аспекти земельної реформи в Україні. Монографія. К.: ВПЦ “Київський університет”. 2006. 185 с.
10. Заєць Олена. Земельні права як об’єкт захисту. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 69-74.
11. Земельне, екологічне, аграрне право: оцінка впливу на довкілля: Збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу, 18 червня 2018 року, м. Київ / Укладачі: В.В. Носік та ін.; Національна академія правових наук України, Київський регіональний науковий центр.- 2018.-170 с. // https://law.knu.ua/ua/component/k2/4198_
12. Земельні ділянки: віндикація, реституція, кондикція, визнання прав (співвідношення та деякі проблемні питання) / А.М. Мірошніченко, Ю.Ю. Попов, А.І. Ріпенко. *Часопис Академії адвокатури*. 2012. №3. С.1-24.
13. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія ; під заг. ред. проф. М. В. Шульги. Харків: Видавництво «Фінарт», 2014. С. 4, 227.
14. Ігнатенко І. В. Просторове планування як інструмент управління територіальним розвитком громади: правові аспекти. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 130-135.
15. Ільницька Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: правові аспекти. Автореф. дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2001.
16. Коваленко Т. О. Прогалини в земельному праві України : поняття та сутність. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Юридичні науки. 2010. Вип. 85. С. 54-59.
17. Коваленко Т. О. Роль правового звичаю в забезпеченні ефективності правового регулювання земельних відносин. *Право України*. 2010. № 2. С. 135-142.
18. Коваленко Т. О. Систематизація як засіб підвищення ефективності правового регулювання земельних відносин в Україні. *Юридична Україна*. 2011. № 3. С. 75-80.
19. Коваленко Т. О. Якість земельно-правової термінології як умова ефективності земельного законодавства України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 9. С. 82-92.
20. Коваленко Т.О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення. К.: Правова єдність, 2017. 672 с.
21. Ковальчук Т. Г., Коваленко Т. О., Мірошніченко А. М. Проблеми ефективності правового забезпечення приватизації земель в Україні. *Юридична Україна*. 2009. № 2. С. 63-68.
22. Коломійцева Д.М. Правове регулювання компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері розпорядження землями державної та комунальної власності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. №2. С.155-159.
23. Кононов В.В. Правовий режим земель природно-захисних смуг в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2013. 15 с.
24. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти): монографія / М.В. Краснова. К: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 439с.
25. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в

- Україні: монографія. Київ, Логос, 2011. 688 с.
26. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П.Ф. Кулинич; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. — К.: Логос, 2011. — 688 с.
  27. Лісова Т. В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми: монографія. Харків, Юрайт, 2020. 396 с.
  28. Любченко П.М., Шульга М.В. До питання щодо реалізації місцевими радами власницьких правомочностей у сфері земельних відносин. Проблеми законності. 2019. Вип. 146. С. 91-102.
  29. Марусенко Р.І. Огляд практики Європейського Суду з прав людини в частині захисту прав на землю. URL: https://www.academia.edu/38913255/Огляд_практики_Європейського_Суду_з_прав_людини_в_частині_захисту_прав_на_землю
  30. Марусенко Р.І. Проблеми набуття права власності на землю за набувальною давністю. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 60 URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/marusenko_60.pdf
  31. Марченко С.І. Принцип свободи договору в земельних відносинах у сільському господарстві України. На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (онлайн/офлайн формат) (м. Київ, 26 листопада 2021 р.). За заг. ред. проф.. В.М. Єрмоленка. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2021. 344 с. С. 103-105.
  32. Марченко С.І. Принцип пріоритетності використання земель сільськогосподарського призначення для сільськогосподарського виробництва в аграрному праві. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку аграрного, земельного та екологічного права* : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (22-23 травня 2015 р). За ред. В.М. Єрмоленка. К. : Видавничий центр НУБіП України, 2015. Стор. 151-154.
  33. Марченко С.І. Мораторій на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення: новели законодавчого регулювання. *Нотаріат для Вас*. 2007. № 3. С. 15-18.
  34. Марченко С.І. Проблемні питання реалізації принципу соціальної справедливості у земельних приватизаційних правовідносинах. *Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика*: зб. матеріалів наук.практ. конф. (Харків, 7 грудн. 2018 р.). За ред. А.П. Гетьмана, В.М. Шульги. Х.: ТОВ "Оберіг", 2018. С. 144-146.
  35. Марченко, С., Черепаха, Є. (2021). Сучасний стан та перспективи розвитку законодавства України щодо використання та розпорядження землями в межах об'єднаних територіальних громад. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*, (1), 113-121.
  36. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: Монографія. К.: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. 268 с.
  37. Мірошніченко А.М. Обрання належного способу захисту прав на земельні ділянки. *Адвокат*. 2011. № 1 (124). С. 26-31.
  38. Мірошніченко А.М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин. – Дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2004. – 206 с
  39. Мірошніченко А.М. Оренда землі в Україні: історико-правовий аналіз. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка*. Юридичні науки. Випуск 39. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2000. С. 50-55.
  40. Мірошніченко А.М. Проблемні правові питання поділу земель на категорії. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. №12 (50). С. 42-51.
  41. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. К.: Правова єдність, 2009. 496 с.
  42. Мягкоход Ю.В. Способи захисту земельних прав. Дис. ... к.ю.н. 12.00.06. К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. 2014. 195с.
  43. Носік В.В. Земельне право і законодавство України: системна криза чи зміна парадигми в умовах реалізації цілей сталого розвитку в Україні до 2030 року? *Право України*. 2020. № 5. С. 84.
  44. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
  45. Носік В.В. Проблеми здійснення права власності на землю Українського народу. Дис. ... д. ю. н. ... 12.00.06. К., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2006. 354 с.
  46. Панасюк О.С. Захист прав орендарів та орендодавців землі : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Вінниця, 2020. 201 с.
  47. Правдюк В.М. До питання співвідношення понять містобудівного зонування та цільового призначення земель. *Вісник Міністерства Юстиції*. 2013. № 2.
  48. Правдюк В.М. Особливості девелопменту в українських умовах/ *Юридичний Вісник*, №1-2 (756-757), 2010.
  49. Правдюк В.М. Особливості застосування земельних і містобудівних норм при реалізації проекту будівництва котеджного містечка. *Юридичний журнал*. № 2. 2008. С. 18-25.
  50. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія. К.: Алерта, 2018. 204 с.

51. Ріпенко А.І. Правове регулювання використання земель житлової і громадської забудови для благоустрою. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 "Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право". К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. 20 с.
52. Ріпенко А.І. Правове регулювання зонування земель (територій) у сучасних умовах. *Держава і право*. Вип.47. С.480-486.
53. Саркісова Т.Б. Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності: автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.06/ Саркісова Тамара Борисівна, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2012. 17 с.
54. Саркісова Т.Б. Правовий режим земельних ділянок багатоквартирних будинків: старі проблеми, нові виклики. *Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія і практика: зб.матеріалів науково-практичної конференції* (м. Харків, 7 грудня 2018 року)/ Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. Х. ТОВ «Оберіг», 2018. 296 с. (С. 170-172).
55. Саркісова Т.Б. Проблеми вирішення земельних спорів, пов'язаних із порушенням строків та розміру сплати плати за землю (на основі аналізу судової практики). *Розвиток аграрного, земельного та екологічного права на зламі тисячоліть: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 18-19 травня 2018 р.)/ За заг. ред. д.ю.н., проф. В.М. Єрмоленка. К., 2018. 427 с. (С. 239-244).
56. Старостенко Д.М. Договір про встановлення земельного сервітуту: правові ознаки та істотні умови. *Юридична Україна*. 2015. № 2. С. 39-49.
57. Старостенко Д.М. Марусенко Р.І. Позбавлення права власності як спосіб захисту порушеного права. *Наше право*. 2013. № 13.
58. Старостенко Діана Миколаївна «Правове регулювання межування земель в Україні» [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 "Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право" / Старостенко Діана Миколаївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2009. 248 с
59. Сюйва І.С. Правове регулювання використання земель фермерськими господарствами в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 21. Ч. 2. Т. 2. С. 106–109.
60. Третяк Т.О. Добросусідство в земельному праві України: монографія. К.: Алерта, 2019. 368 с.
61. Третяк Т.О. Обов'язок забезпечення належного рівня дбайливості та обачності як критерій прийнятності впливу на сусідню земельну ділянку. *Науковий журнал «Sciences of Europe»*. 2019. № 40. Vol. 3. Р. 56–64.
62. Третяк Т.О. Правила добросусідства, закріплені у підзаконних нормативно-правових актах органів виконавчої влади. *Науковий журнал «Sciences of Europe»*. 2019. № 41. Vol. 2. Р. 50–66.
63. Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: моногр. Харків: Вид-во «Фінарт», 2015. С. 50.
64. *Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики*: монографія / за ред. І.І. Спасиво-Фатєєвої. Харків: Екус, 2022. 288 с.
65. Харитоновна Т. Оформлення речових прав на земельну ділянку, відмінних від права власності. *Юридичний вісник*, 2013. №2. С 49-54.
66. Шевченко В. В. Реалізація принципу свободи договору в земельному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Київ, 2016. 200 с.
67. Шульга М. В., Ігнатенко І. В. Організаційно-правове забезпечення управління землями у межах населених пунктів. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2016. № 2 (14). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2016/n2/16smvmnp.pdf>.
68. Шульга М. В., Ігнатенко І. В. Правові аспекти розширення повноважень місцевих рад у галузі земельних відносин. Теорія та практика правознавства. 2016. № 2 (10). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/83986/82252>.
69. Kovalenko, T., Sarkisova, T., Kolomiitseva, D., Marchenko, S., & Siuiva, I. (2020) Legal Regulation of Agricultural Land Circulation in Ukraine: Problems and Prospects. *Amazonia Investiga*, 9(25), 302-309.
70. Tretiak T. The Legal Issues of Appropriate Assessment Procedure for the Proposed Activities, Installations, Plans and Programmes for the Types of Activities that Have or are Likely to Have Adverse Impact on the Emerald Sites. *Przegląd Prawa Administracyjnego*. 2018. Issue 1. P. 27-40.

Інформаційні ресурси

<https://org2.knuba.edu.ua/enrol/index.php?id=2864>. Освітній сайт КНУБА. Сторінка дисципліни «Земельне право».

Поточне оцінювання			
Змістові модулі		Інд. робота	Сума балів
1	2		
35	35	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

19) Умови допуску до підсумкового контролю:

Здобувач, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

20) Політика щодо академічної доброчесності:

1. Списування під час тестування та іспитів, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткова екзаменаційна сесія або додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірників, які вже пройшли перевірку на плагіат.

21) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2864>